

UVOD

Savremenici smo i svjedoci dalekosežnih i radikalnih promjena, koje se ne odnose samo na društvo u cjelini, već i na ekonomiju. Da bi jedno društvo uspješno opstalo mora adekvatno poslovati i ostvariti pozitivne efekte rada. Poslovanje preduzeća je pretrpilo trnovite i višesmjerne puteve od tradicionalnog do savremenog poslovanja koje je utemeljeno na mrežama nove generacije. Potrebe savremenog društva tj. čovjeka za novim vizuelnim, multimedijalnim i interaktivnim vezama, gurale su informacionu tehnologiju naprijed, pokazujući pri tome na potpunu finansijsku opravdanost, cjeneći brzu i tačnu informaciju kao najveću vrijednost savremenog čovjeka.

Umrežavanje preduzeća i javne administracije kao i razvoj interneta doveli su do velikih promjena u načinu i efikasnosti rada poslovnih sistema. Brz tehnološki napredak i prihvatanje moderne i konstantno napredujuće telekomunikacione infrastrukture stvaraju izuzetne mogućnosti poslovanja elektronskim putem na globalnom nivou.

Omogućena je jednostavna i brza komunikacija, gotovo trenutno prenošenje velikih količina podataka na velike daljine, jednostavno objavljivanje i ažuriranje multimedijalnih dokumenata i njihova kontinuirana globalna dostupnost, digitalna isporuka dobara i usluga, direktno plaćanje putem interneta, stvaranje virtuelnih organizacija i slično. Svi pomenuti elementi predstavljaju dio novog oblika poslovanja, tzv. elektroskog poslovanja.

Internet je danas jedna od najregulisanijih oblasti društvenog delovanja. U EU postoji najmanje 15 direktiva, predloga i preporuka koje pokušavaju da regulišu elektronsko poslovanje. Evropska Unija je nastojala da u toj oblasti nametne zakonsku kontrolu i postoji nada da će svaka zemlja inkorporirati različite delove evropske zakonske regulative u svoje lokalne zakone. Neki od njih su Direktiva o e-potpisu, Direktiva o prodaji na daljinu i ugovaranju na daljinu, Direktiva o zaštiti podataka, Direktiva o etrgovini, Direktiva o autorskom pravu...

U našoj zemlji je prisutna i sve više se razvija svest o neophodnosti i velikoj koristi od primene elektronskog poslovanja. Taj novi model poslovanja obezbeđuje ekonomičnost poslovanja, lakše komuniciranje sa domaćim i inostranim partnerima i komercijalne prednosti na tržištu. U poslovnim krugovima Evropske Unije i SAD je sve više prisutno

shvatanje da se elektronskim poslovanjem zadobija značajna komparativna prednost na tržištu. Upravo iz svih ovih razloga postoji velika potreba da se i u našoj zemlji pristupi donošenju zakona koji bi na pravi način regulisali ovu oblast, kao i da se izvrši usklađivanja pravnog okvira sa zemljama Evropske Unije.

Igrajući katalizatorsku ulogu u organizacionim promjenama, otvara put novim modelima biznisa, zahtjeva preispitivanje osnove za njegovo izvođenje i postavlja pitanje efikasnosti poslovnih politika i tradicionalnih poslovnih praksi i procedura, od kojih je većina bila formirana sa potpuno drugačijim idejama od današnjih.

Elektronsko poslovanje, jednostavno rečeno, predstavlja način organizacije poslovanja, zasnovano na primjeni informatičke, a posebno internetske tehnologije.

Elektronsko poslovanje je opšti koncept koji obuhvata sve oblike poslovnih transakcija ili razmjene informacija koje se dobijaju korišćenjem informacione i komunikacione tehnologije i to:

- između preduzeća,
- između preduzeća i komitenata na tržištu,
- između preduzeća i javne administracije.

Elektronsko poslovanje je prikazano kao sredstvo konkurentnosti i povećanja šansi za opstanak na tržištu, što omogućava unutrašnju (elektronsko slanje poslovnih dokumenata u sve djelove preduzeća) i spoljašnju (integracija sa poslovnim partnerima, finansijskim organizacijama) integraciju preduzeća.

Tema ovog rada je prije svega analiza zakonodavstva u ovoj oblasti naše države i nekih stranih država i međunarodnih organizacija koje su se dosta ranije uključile u rješavanje problema vezanih za elektronsko poslovanje.

Prema izvještaju evropske Komisije o napretku BiH u 2010.godini skroman napredak je zabilježen u oblasti elektronskih komunikacija i informacionih tehnologija. Promjene vezane za informaciono društvo se kreću različitom brzinom u pojedinim dijelovima države. Aktivnosti države na polju informacionog društva i medija sporo napreduju. Prema godišnjim izvještajima većine banaka koje posluju u BiH učešće elektronskih naloga u

ukupnim bezgotovinskim nalogima se povećalo do blizu 50%. Ključni zakoni koji predstavljaju osnovu za elektronsko poslovanje u Republici Srpskoj su donešeni (Zakon o elektronskom potpisu, Zakon o elektronskom dokumentu, Zakon o elektronskom poslovanju) mada postoje još neki koji su u različitim fazama usvajanja a bitni su za ovaj vid vođenja poslova.

Rad se sastoji od nekoliko cjelina.

Prva dva podnaslova predstavljaju uvod u elektronsko poslovanje, pojašnjenje samog pojma, iz čega se razvilo i šta ga je uslovalo kao jedan novi oblik interakcije između preduzeća. Ujedno se ukazuje na oblasti primjene elektronskog poslovanja u savremenom društvu.

Sledeća tri podnaslova su oblast pravnog regulisanja elektronskog poslovanja. Prikazana je usporedba pravnih propisa koji regulišu ovu oblast u okviru najvećih ekonomija na svijetu i pravno regulisanje međunarodnim propisima koji važe za sve.

Jedan od podnaslova su i modeli elektronskog poslovanja gdje se uočavaju tri tipa veza: veza između kupaca i preduzeća, veza između poslovnih partnera i preduzeća, kao i veza između zaposlenih u preduzeću

Zadnji podnaslovi rada govore o aspektu bezbjednosti elektronskog poslovanja, te perspektivama u razvoju elektronskog poslovanja u BiH, Vladi kao promoteru elektronskog poslovanja te stvaranju telekomunikacione infrastrukture i reinženjeringu poslovnih procesa.